

Samimiyet, İstikamet, Diriliş

SEZAI
KARAKOÇ

Memur-Sen Yayınları: 29

Memur-Sen Adına Sahibi Genel Başkan
Ali YALÇIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mehmet Emin ESEN

Yayın Kurulu
Semih DURMUŞ
Levent USLU
Hüseyin ÖZTÜRK
Hacı Bayram TONBUL
Soner Can TUFANOĞLU

Düzenleme Kurulu
Mesut Emre BALCI
Fatih Muhammed ÇAKMAK
Muhammed Yasir OKUMUŞ
Muhammed Ümit ÇİFTÇİ
Ömer Faruk OTACI

Editör
Hamza YURTERİ
Ömer Faruk UĞURLU

Grafik Tasarım
Özge DEMİR ÖZKAN
Toprak GÜNDOĞDU
Yeşim POLAT

ISBN: 978-605-72202-1-9

Baskı
Semih Ofset Matbaacılık
B.Sanayi 1.Cd. Çilingir Sk. No:26/47 İskitler, Ankara / TÜRKİYE
Tel: 0312 341 40 75

Memur-Sen Genel Merkezi
Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad. No:86 Altındağ/Ankara
Tel: 0312 230 48 98

Kitabın telif hakkı Memur-Sen ve Genç Memur-Sen'e aittir.
İçerik bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

SEZAI KARAKOÇ'UN HZ. MUHAMMED ANLAYIŞI

Fatih Muhammed akmak¹

Sezai Karakoç (ö. 2021) “, “diriliŐ” dűŐüncesiyle, “medeniyet” muhayyilesiyle özü nü İslam’ın temel dinamiklerinden alan bir varoluŐu önceleyen Őair ve mütefekkir olarak önemini korumaktadır. Karakoç, zihin dünyası ve fikriyatını bizzat İslam’ın ana kaynaklarından, Kur’an ve sünnet oluşturmuŐ; yanı sıra insanlıđın ortak mirası olarak tevarüs eden fikri ve ilmi birikimden istifade ederek diriliŐ dűŐüncesini inşa eden bir dűŐünür olarak karŐımıza çıkmaktadır. O, ađın içinden, yaŐadıđı çađın hadise ve cerayanlarına karŐı romantik ya da nostaljik bir yaklaŐımla deđil; aksine sürekli diriliŐi, yeniden uyanıŐı dűŐüncesinin merkezine alan bir münevver sorumluluđu ile hareket etmiŐtir. Bu açıdan onun Őiiri salt bir Őiir ya da dűŐüncesi salt bir analitik dűŐüncü olmanın ötesinde topluma yön veren ve bir mesajı olan “diriliŐ dűŐüncesi” olarak varlık göstermiŐtir.

1 Öğr. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sezai Karakoç, dini inanç ve değerleri güçlü bir düşünce insanı olarak İslam'ı hayatının bütün veçhelerine taşıma gayretine adanmış bir hayat sürmüştür. Bu adanış sadece ahlak boyutu ya da ibadet ve pratiğe dökmek boyutundan daha geniş bir anlama sahiptir. Karakoç ömrü boyunca İslam dinini; toplumsal ve bireysel iyileşmenin ilacı olarak görmüş ve bu ilacı tam olarak vücuda getirmek için çeşitli formüller üretmiştir. Bu anlayışın, kullanıldığı takdirde toplumsal çöküşe ve yozlaşmaya dur diyebilecek formülüne de “diriliş” adını vermiştir. Onun çizdiği çerçevede diriliş sadece bir sanat akımı, doktrin ya da bir siyasi düşünce tarzı değildir. İçinde eğitim, sanat, siyaset, din, insan ve toplum olan, insana dair neredeyse hemen her alanda derinlemesine fikir örgüsüyle örülen bir okuyuş, haykırış ve uyanış çağrısı barındıran bir düşüncedir. Öyle ki Karakoç, hayatı boyunca yazdığı eserlerinde, siyasi arenada, konferanslarında, daima davasının sesi olmaya özen göstermiştir. Karakoç, insana ve topluma dair yaptığı derinlemesine tespitlerini öylece bırakmamış, onlara bir çözüm bulmak için de oldukça fazla gayret sarf etmiştir. (Dere & Şentürk, 2021: 55)

Haddizatında özü itibarıyla İslam'ın yer aldığı, toplum içinde ve topluma dair bir sözü olan bir düşüncenin, yine toplumun yaşadığı sorunlar ki bunların çatısı konumunda olan ‘medeniyet krizi’ karşısında ‘Diriliş’ i öneren bir fikriyatın Hz. Peygamber ve örnekliğini göz ardı etmesi mümkün değildir. Nitekim Karakoç, Kur'an-ı Kerim’de isimleri zikredilen peygamberlerden özellikle de bütün âlemlerin övünç kaynağı Hz. Muhammed’den sıklıkla bahsetmektedir. Hz. Adem’den itibaren bütün enbiyâların nübüvvet mührünü taşıdıklarını, her birinin bir “muştulayıcı” olduklarını, Hz. Peygamber’in de onların silsilesinin devamı ve hâtemü’l-enbiyâ olduğunu ifade etmiştir. Karakoç düşünce yazılarında ve şiirlerinde Hz. Peygamber’in doğumunu, doğumundan önce ve sonra gerçekleşen mucizeleri, onun örnekliğinin yeni bir medeniyetin inşasındaki rolünü, yaşadığı zorlukları, verdiği evrensel mesajları gözler önüne sermek,

böylelikle sömürgeci-emperyal güçler karşısında İslam coğrafyasının dirilişini sağlamak istemiştir. (Okay & Aktan, 2021: 544).

Çalışmamızda şiirleri ve yazılarından hareketle Sezai Karakoç'un Hz. Peygamber tasavvurunu ele alacağız.

Tarihsel Arka Plan Bağlamında Hz. Peygamber Tasavvurunun Temeli

Sezai Karakoç'un Hz. Peygamber tasavvurunun kaynağını anlayabilmek için siyer yazıcılığının tarihi serüvenini bilmekte fayda vardır. Zira Karakoç'un yaşadığı dönem İslam Tarihi kaynaklarının ve nübüvvet meselelerinin belirli bir zemine kavuştuğu bir döneme tekabül etmektedir. İslam dünyasında yaşanan nübüvvet tartışmalarından başlayıp yazılan klasik siyer kaynaklarından modern dönemde kaleme alınan birçok özde siyer genelde İslam Tarihi eserlerini görmeye Karakoç'un ömrü vefa etmiştir. Bu açıdan hemen ifade etmek gerekirse Karakoç'un peygamber tasavvuru metafizik kabulü yüksek, tartışmaların uzağında, sevgi ve hürmete dayalıdır.

Meselenin tarihsel arka planına göre İslam Tarihi kaynaklarının ilk oluşum sürecinde bilhassa Ehl-i kitapla girişilen nübüvvet tartışmaları çerçevesinde, toplumlarda mucizesiz peygamber fikrinin yadırganması ve özellikle de İslam'a karşı yazılan reddiyelerde Hz. Peygamber'in mucize göstermediğinin vurgulanması nedenleriyle olsa gerektir ki, siyer kaynaklarında erken tarihlerden itibaren mucizeler yer almaya başlamış ve zamanın ilerlemesine bağlı olarak mucize sayısında da önemli artışlar meydana gelmiştir. Mucizelerin artışıyla ilgili tespit; irhasât, bazı kâhin, râhip ve hahamların Hz. Muhammed'in geleceğini önceden haber verdiklerine dair haberler için de geçerlidir. İrhasât haberleri, tıpkı Hz. İsa örneğinde olduğu gibi Hz. Peygamber'i doğuşundan itibaren harikuladeliklerle iç içe gösterme arzusunun sonucu olmalıdır.

Hız. Peygamber'in geleceğinin bilinmesi hususunda Ehl-i kিতaba nispet edilen rivayetlerle birlikte "rüya" ve "kehanet" fenomenlerinin de siyer malzemesinin üretiminde yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Çok erken tarihlerden itibaren gittikçe artan oranda yüceltmeci ve savunmacı bir anlayış siyer yazıcılığında varlığını hissettirmiştir. Siyer malzemesindeki genişleme ve perspektifin sonucu olarak Nur-u Muhammedî ya da Hakikat-i Muhammediye nazariyesi gün yüzüne çıkmış kısmen menkıbe kısmen destan mantığıyla yazılan eserler yoluyla Hız. Peygamber'in hayatıyla ilgili çeşitli tasavvufî yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. (Özdemir, 2007: 137-141) Yanı sıra modern dönemde bu türden yaklaşımların Hız. Peygamber'e ilişkin gayr-i müslimlerin iddia ve tezlerine karşı "savunmacı", Müslüman müellifler tarafından Hız. Muhammed'i çok sevgi ve hürmette "yüceltmeci" yaklaşımlar olduğu yönünde karşıt görüşler öne sürülmüştür. İşte Karakoç, geleneğın içinden, söz gelimi bir İbn Hişam, bir İbn Sa'd gibi bir âlimlerin bir müverrihlerin yaklaşımıyla Hız. Peygamber'i nübüvvet meşalesinin ve enbiyâ geleneğinin son temsilcisi olarak telakki etmektedir.

Sezai Karakoç'un bir bakıma tıpkı selefleri gibi savunmacı bir yaklaşımı benimsediğı söylenebilir: *"Son yüzyıllarda ise artık bu gülünç propagandaların ters tepki yapacağı düşünülerek misyoner papazlara sözde ilim kılığında birçok eserler yazdırdılar. İslam tarihini teferruathca inceleyip belgelere dayanmak istediler iddialarında. Oysa olayları saptırdılar, tabrif ettiler. Peygamberimizin hayatı apaçık ortada ve tertemizdi. Bir şey saklanmamıştı ki meydana çıkar-sınlar. Şimdi de ümitleri, İslam'dan kopmuş kişilerin hezeyanlarında olduğu anlaşılıyor."* (Karakoç, 2013a: 20-22)

Karakoç'un peygamber algısının temelini oluşturan tarihsel arka plan bakımından edebiyat tarihinde de önemli izler vardır. Yazarın içinden geldiğı ve son devrin temsilcilerinden biri olarak gösterilebileceğı Türk-İslam Edebiyatında Hız. Peygamber'le ilgi-

li çeşitli bilgiler, Türkler'in müslüman olmasından itibaren ortaya koydukları edebiyat eserlerinde büyük bir zenginlikle yer almıştır. Bunda Kur'an'ın, hadislerin ve peygamber kıssalarının başından beri Türk edebiyatının muhtevasını belirleyen kaynakları arasında bulunmasının yanında Türkler'in Müslümanlığı samimiyetle benimsemelerinin de payı vardır. Ayrıca millî unsurlarla örtüşen İslâm kültürünün Türk kültürü ve yaşayışı üzerindeki kuvvetli etkisiyle bu iki kültürün zamanla birbirinden ayırt edilemeyecek şekilde kaynaşması da rol oynamıştır. Satuk Buğra Han destanında (*Satuk Buğra Han Tezkiresi*) işlenen mi'rac hadisesi, Yusuf Has Hacib'in eseri *Kutadgu Bilig*'de yer alan na't-ı peygamberî, *Atebetül-hakâyık*'ta kırk hadis türünü temellendirecek surette hadis tercümelere Türk-İslam edebiyatında Hz. Peygamber'in siyerini işleyen eserlerin başında gelmektedir. Yine ilk dönemdeki diğer bir eser, Ahmed Yesevî'nin Hz. Peygamber'e dair unsurların zenginliğiyle dikkat çeken *Divân-ı Hikmet*'idir. Ahmed Yesevî, hikmetleriyle geniş halk kitlelerini etkileyerek Türk toplumunda peygamber sevgisinin temellerini atmıştır. Yesevî'nin Anadolu'daki takipçisi Yûnus Emre, Resûl-i Ekrem'le ilgili değerleri, oluşum halinde bulunan Anadolu Türk şiirine aktarmakla kalmamış, daha da geliştirip zenginleştirerek Türk tasavvuf edebiyatına ciddi biçimde tesir etmiştir. Onun, "Cânım kurban olsun senin yoluna / Adı güzel kendi güzel Muhammed" şiiri, Türk dilinin en lirik ifadeleriyle peygamber sevgisini ortaya koyan manzumelerinden biridir. Yine Eski Türk edebiyatında Hz. Peygamber'le ilgili çeşitli olaylar, mekânlar, Ehl-i beyt'i ve ashâbı birer remiz ve mazmun halinde beyitlere girmiştir. Resûl-i Ekrem'in özel isimleri yanında gül, bülbül, âyîne, servi, nihâl, şems, kamer, mâh, çerağ, nur, muallim, imam, ekmele-i âdem, şefî-i ümmet, sultân-ı kevineyn gibi kelime ve terkipler de remiz veya mazmun şeklinde kullanılmıştır. Bunların içerisinde özellikle gül, Resûl-i Ekrem'in yüzü, yüzünün ve teninin rengi, kokusu, peygamberler arasında-

ki yeri ve değerinin gonca, gül-i ra'nâ, gül-cemâl, gül-gün, gül-i hoş-bûy, gül-i gül-zâr-ı nübüvvet gibi tabirlerle ifade edilmiştir. Fuzûlî'nin "Gül" redifli kasidesi bu anlayışın en güzel örneğidir. (DİA, "Muhammed" md) Karakoç'ta da tıpkı divan şairlerinde olduğu gibi peygambere duyulan sevgi o denli fazladır ki "Gelin gülle başlayalım şiire atalara uyarak" dizesi adeta geleneğin içinden bir divan şairinin peygamberden övgüyle söz eden naatini anımsatan bir girizgâh niteliğindedir. Gül örneğinde olduğu gibi Sezai Karakoç'un şiirlerinde söz konusu imge, sembol ve terkiplerin varlığı geniş yer tutmaktadır.

Daha önce siyer yazıcılığının bir yansıması olarak ifade ettiğimiz üzere enbîya-evliya kıssaları Asr-ı Saadet'ten bu yana İmam-ı Gazali, Muhyiddin-i Arabi ve Mevlânâ geleneğinden imge, sentez ve teşbihler yoluyla beslenen Karakoç'un peygamber tasavvurunda önemli etkiye sahip olmuştur. Şair, yeniden kendini bulan Anadolu'dan ilhamla Diriliş aksiyonunu oluştururken aynı zamanda düşüncesinin merkezine nübüvveti ve Hz. Peygamber'i koymaktadır. (Karadağ, 253-254)

Tarihsel arka plan itibariyle gerek İslam Tarihinde oluşan kadim siyer yazıcılığı geleneğinden hareketle gerek Türk-İslam Edebiyatı ya da Eski Türk Edebiyatı geleneğinden referans ile Sezai Karakoç'un peygamber tasavvurunun geleneğin bir müellifi ve şairi olarak Hz. Peygamber'i yine geleneğin içinden bir muhayyile ile algıladığını söyleyebiliriz.

Şiirlerinde Hz. Peygamber

Sezai Karakoç'un şiirinin bir ayağı, içinde yaşadığı çağı anlamaya; diğer ayağı ise geleneğin ruhunu diriltmeye dayanır. Ona göre gelenek, "şairin ilk dünyası"dır ve "yeteneği ilk uyandıran, bilinçlendiren, kımıldatan, onu harekete geçiren tarihî sosyolojik birikim"dir. (Erdoğan, 2007: 1)

Sezai Karakoç'un şiirlerinde peygamber naat ile anlatılmaktadır. Zira naat, peygamberin şiirle yapılmak istenen bir portresidir. Her şair, durduğu yerden ve görme kabiliyeti ölçüsünde ona bakar; o büyük mükemmelliğin karşısındaki duygularını zapt etmeye çalışır. Bütün naatlar âdeta, tarih boyunca yapılan tek bir portrenin farklı cephelerden birer örneği gibidir ve tek bir portre içindir. Karakoç şiirlerinde portrelerin en güzeli olan Hz. Muhammed'in hayatını (siyer), önceki peygamberlerin Hz. Muhammed'in nübüvvetini müjdeleyen haberleri (beşâirü'n-nübüvve), onun doğumundan önce ve sonra gerçekleşen mucizeleri (mu'cizât), muştucu yönünü (mübeşşir sıfatını), peygamberlik vazifesini yüklendiği andan başlamak üzere yaşamı boyunca yaşadığı kimi zorlukları ve Veda Hutbesi'ndeki kimi mesajları görmek mümkündür. Karakoç; peygamberin dış görünüşü (şemâili), gündelik hayatı (sîreti), evlilikleri ve aile hayatı ile ilgili ayrıntılarla ilgilenmez. Peygamberin yaşantısını tarihi boyutuyla değil, geleceği aydınlatan bir projektör işleviyle kullanır. Onun şiirlerinde, İslam peygamberine dair belirginleştirmek istediği temel esas, asırlardır devam edegelen İslam medeniyetinin kurucu ismi olmasıdır. Başka bir deyişle Sezai Karakoç, "Hz. Muhammed'i sadece İslam dininin kurucusu, peygamberi olarak değil, bunlarla beraber sınırları belli bir dünya görüşünün, hayat nizamının, bunlara bağlı bir toplumun ve bu toplumla şekillenen bir medeniyetin kurucusu olarak" telakki etmektedir.

Modern dönemde islamî edebiyatın inşasında önemli bir etkiye sahip olan Necip Fazıl'ın "Büyük Doğu Projesi"nin kılavuzu da Sezai Karakoç'un diriliş düşüncesiyle imar etmeye çalıştığı "Fecir Devleti"nin yol göstereni de Hz. Muhammed'dir. Sezai Karakoç, hem uyarıcı hem de müjdeleyici olan Allah Resulü'nün getirdiği hak dinle ve hayatın bu dine uygun doğrulukta yaşanmasıyla İslam âleminin üzerindeki ölü toprağını atacağına inanmaktadır. Bu durumda kurtuluşun gelenekle kurulacak olan güç-

l  bir bağ ile mümkün olacağını ifade etmektedir. Şair geleneği “ilk insan ve peygamberden başlayarak son peygambere kadar uzanan semav  din çizgisi” olarak görmektedir. (Okay & Aktan, 2021: 546).

H. Muhammed’in Mucizev  Y n 

Şair, H. Muhammed’in mucizelerini gündeme taşıyarak hem bu konudaki hassasiyetini göstermek hem de Asr-ı Saadet-teki temiz ve saf inancın beslediği coşkuyla maddeci bir anlayışın neden olduğu bireysel ve toplumsal yıkımı durdurup yeniden dirilişi sağlamak istemektedir. Karakoç, İslam peygamberini Şiirlerinde vitrine çıkararak tahrif edilmek ve unutturulmak istenen saadet asrının aksiyon potansiyelini açığa çıkarmayı ve bu potansiyeli yaşadığı çağa yeniden egemen kılmayı arzuladığını gösterir. (Okay-Aktan, 2021: 556)

Karakoç’un H. Peygamber’in mucizevi yönüne temas eden dizelerine, İslam Tarihi literatüründe Rahip Bahira Olayı olarak bilinen hadiseye yaptığı atıfta rastlamak mümkündür. Rivayete göre H. Muhammed amcası Ebu Talib’le birlikte ticaret yaptığı dönemlerde Şam’a giderken havanın çok sıcak olduğu bir günde iki bulut tarafından gölgelenmiş, bu durumu gören Bahira ismindeki bir rahip H. Muhammed’in peygamberlik alametlerini taşıdığını haber vermiştir.

“Bir gün de bir dağ ıssızlığında/
Hurma dallarından bir manastırda/
Bir rahibe rastladı/Mecnun Sordu: Neyi bekliyorsun/
Yol geçmez kervan geçmez burada/
Rahip dedi: Bekliyorum, bir gün/
Buradan geçecek olanı/
Bekliyorum dedi rahip/
Burdan Başında bir bulut/
Geçecek olanı (Leyla ile Mecnun, 587)

Karakoç, aynı Şiirinde devamında müşriklerin m cize istekleri karşısında, H. Peygamber’in ayın iki parçaya ayrılışını ken-

dilerine gösterdiği şakku'l kamer ya da inşikâku'l-kamer olarak bilinen hadiseye atıf yapan dizelere yer vermiştir.

“Parmağıyla ayı/İkiye bölecek olanı/Göklere yükselip/Cen-
neti cehennemi bilip/ Dönecek olanı” (Leyla ile Mecnun, 587).

Hız. Peygamber'in mucizevi yönüne temas eden dizelere İsrâ ve Mi'rac mucizesinin işlendiği Hızırla Kırk Saat şiirinde de rastlamak mümkündür. Bilindiği üzere İsrâ Suresi'nin ilk âyetinde hadise şöyle anlatılmaktadır: “Kulunu (Hazreti Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah her türlü noksanlıktan münezzehtir. O Biz onun (Mescid-i Aksâ'nın) etrafını bereketli kıldık (ve bu gece yolculuğunu) ona (o peygambere) âyetlerimizden (kudretimize delâlet eden harikalardan) bazılarını gösterelim diye (yaptırdık). Şüphesiz ki O, (her şeyi) hakkıyla işiteni (her şeyi) kemâliyle görendir.” (İsrâ,1/1)

Hızırla Kırk Saat'in “32.saat”inde İsrâ ve Miraç hadisesi Sezai Karakoç'un dizelerine şöyle yansımıştır:

*“Yaklaştır kıyameti/ Uzaklaştır kıyameti/ Bu gece/ Göğe çıkma
mucizesi/Miraç gecesi” (Hızırla Kırk Saat, 260)*

Hadis kaynakları ile siyer ve delâil kitaplarında isrâ ve mi'rac-
la ilgili birçok rivayet mevcuttur. Aynı zamanda söz konusu hadisenin mahiyeti ile ilgili de çok yönlü yaklaşımlar tartışılmıştır. Sözelimi İsrâ ve mi'racın mahiyetine yönelik en önemli tartışma onun bedenlen mi yoksa ruhen mi gerçekleştiği konusundadır. (DİA, “Mi'rac” md). Mezkûr dizelerden Karakoç'un yaklaşımının mucizevî olarak Hız. Peygamber'in ruhen ve bedenlen mi'racı tecrübe ettiği yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Şiirin devamında yer alan dizeler bunu teyit etmektedir:

*“Mutlu Arabistan toprağında/ Yükselirken seherde bir toprak ko-
kusunu/ Ki soy develerdir onun birinci tiryakisi/ Şam'la Mekke arasında/*

*Su serap hurma ve ateş arasında/ Yol alan şafak ker-
vanları/ Bilirler miydi/ Bir gökyolcusunun gözlediğini/ Geride bıraktıkları izleri/
Konakladıkları konakları/ Yedikleri yemekleri/ Alışverişlerini/
Kölelerini” (Hızır ile Kırk Saat, 260)*

Miracın hediyesi, müjdesi ve rahmeti ise namaz olmuştur. “Ağaç, yemişinden belli olmaz mı? Peygamber, Miraç yolculuğundan sonra bize namazı hediye olarak getirdi. Yemişi namaz olan miracı düşününüz. Onun nasıl gökleri tutan ulu bir tuba olduğunu anlarsınız. Peygamber, fiziğin perdelerinin yırtmasıydı, her gün, beş defa, kendi çapımızda, vasıtasıyla miraca erdiğimiz namaza kavuşabilir miydik? Miraç, namaz çeliğini üreten fizikötesi bir yüksek fırındır. Elbet o hararete demir, bakır, erir, su gibi akar. Fizik kanunlarının hükmü kalmaz.” Peygamberin Allah’a olan aşkı, onu görme arzusu aslında miracın nüvesini teşkil eder. O tohumdan, mucize doğmuş, namaz gelmiştir. Bu yüzdendir ki, “gönülleri coşkun müminler kendi gece yolculuklarından sonra, “gök yolculuğuna çıkar.” (Karakoç, 2013b: 141-142).

Hızır ile Önceki Peygamberler

Sezai Karakoç’ göre Hz. Muhammed, selefi olan bütün peygamberlerle tevhid ve adalet mücadelesini sürdürmek bakımından onlarla aynı yolun yolcusu, aynı vazifenin taşıyıcısı ve tarih sahnesindeki peygamberlik bağlamının son temsilcisidir. Bununla birlikte bütün peygamberler adeta yeryüzünü onun gelişine hazırlamaktadır. “Hızır ile Kırk Saat”in 8. bölümünde levâlâke sırrının mazharı olarak nebîlerin dilinden Hz. Muhammed’in gelişini müjdelmektedir:

“Benim kitabım bu kadardır/ Yazıtım kısıdır/ Anıtım yoktur/
Bahar benim öncün/ Güz benim artçım/ Yaz İsa’nın/ Kış Yahya’nın/
Bahar yaz güz kış / Ben sen İsa ve Yahya/ Bir gülü yetiştirmek için/
Yaratılmıyız/ Şükür Tanrıya” (185-186)

Hakikat-i Muhammediye görüşünün izleri taşıyan dizelerin temelinde Hz. Peygamber'in altmış üç senelik zamanla sınırlı cismanî hayatından ayrı bir varlığı daha mevcut olduğu anlayışı vardır. Allah'tan başka hiçbir şey yokken ilk defa hakikat-i Muhammediye var olmuş, bütün yaratıklar bu hakikatten ve onun için halkedilmiştir. Âlemin var olma sebebi, maddesi ve gayesi bu hakikattir. (DİA, "Hakikat-i Muhammediye" md.) Böyle bir hakikat telakkisine göre Hz. Peygamber tasavvurunu şekillendiren Karakoç, farklı dizelerde de aynı yaklaşımla şiirine yön vermiştir:

"Dünya yaratıldı yaratılalı/Ay ısıtamamış onları/İbrahim'le aydınlanmışlar/Lût'la çile tozuna batmışlar/Musa'yla yolculuk aşından tatmışlar/İsa'yla gök sofrasından utanmışlar/Derken yüzyıllar geçmiş/Çölün sesi yükselmiş/Kumun şarabı yenilenmiş/Semaver yanında kadın nasıl aydınlanmışsa/Gök yeni bir kitabın ayışığında çağılısında" (Karakoç, 2014b: 322)

Hz. Peygamber ve selefi nebiler bağlamında Karakoç, son peygamberin diğer bütün peygamberlerin bileşeni olduğunu, onun son dini ve kitabı taşıyan önemli bir yol gösterici bulunduğunu vurgulamıştır. Hz. Âdem'den itibaren kurulan medeniyetin nüvesinde ve son taşında yine Hz. Muhammed durmaktadır. Bu yüzden o, arzu edilen cennetin ta kendisidir. O, medeniyet sağa-nağında yağmurdan sonra aydınlanan yeryüzü, bahar, tazelik ve ferahlıktır. Bundan sonra yoldan çıkacak, dağılacak medeniyetler için yeni yol göstericiler gelmeyecek, son peygamberin izinde, diriliş ruhu taşıyan dava adamlarıyla yola devam edilecektir. (Koçakoğlu-Demir, 2015: 164-165)

Hz. Muhammed'in Önderliği ve Gül

Sezai Karakoç'a göre peygamber, Allah'ın insanlara gönderdiği bir önder bir yol göstericidir. Onlar hayatta iken insanoğlu kendine vahyin ışığı altında ideal bir yol çizmiştir. Ancak ne za-

man peygamberler hayat sahnesinden çekilmiş, insanlar o zaman ölü maketlere dönmüştür. Adeta ışığı sönmüştür âdemoğlunun. Çünkü peygamber tüm ışıkları yüklenip gelendir. (Koçakoğlu-Demir, 2015: 127)

Sezai Karakoç Hızır ile Kırk Saat'in 32. bölümünde Hz. Peygamber'in yalnızca insanların ve cinlerin peygamberi olmadığını aynı zamanda meleklerin ve peygamberlerin de önderi olduğunu açıkça belirtmektedir:

“Cami'nin önünde arkasında/ Melekler vardı gümüş defterli / Gümüş kalemler/ Peygamber imamdı/ Kıldılar namaz/ Melekler ve peygamberlerle” (Hızır ile Kırk Saat, 262)

Tarihsel arka plan bahsinde de ifade ettiğimiz üzere Karakoç'un şiirlerinde “gül”, Hz. Muhammed'le özdeşleştirilen bir imgedir. Dolayısıyla önceki peygamberlerin geliş amacı “gül” imgesiyle ifade edilen İslam peygamberini muştulamaktır. Karakoç, Hızır ile Kırk Saat'in 39. bölümünde, Hz. Muhammed'i tüm peygamberlerin ana vasıflarını kendinde toplayan bir şahsiyet olarak görür: “Kendinde özetleyen bütün peygamberleri Son Peygamber'in kendisi sanki.” (Hızır ile Kırk Saat, s.292) Sezai Karakoç, tüm peygamberlerin gönderiliş amacını “Gül Muştusu”nun XIII. bölümünde de dile getirir. Ona göre tüm peygamberlerin ortak amacı ilk peygamber Hz. Adem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar bir meşale gibi elden ele devredilen tevhit mefkûresinin yüceltilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır: “*Sen beni gönderdin/ Gülün muştusunu vermek için İsa'nın doğumunu yaz gibi/ Yahya'nın sesini kış gibi/ Zekeriya'nın ürpertisini/ İnsanlara/ Bir bahar aşısı gibi/ Taşımak için/ Gülün muştusunu vermek için/ Sen beni gönderdin/ Kur'an meşalesini/ Dikmek için karanlık dağlara/ Işık saçmak için dört yana” (Hızır ile Kırk Saat, 398).*

Nihayetinde çağını İslam dininin emirleri doğrultusunda bilinçlendirmek isteyen şair, İslam medeniyetinin asıl kaynaklarına

yönelmek suretiyle şiirlerinde “anekdotik ve romantik unsurlara” geniş yer vermekte ve peygamber muhayyilesini buna göre şekillendirmektedir. (Okay & Aktan, 2021: 546-548) Şairin, Hz. Peygamber tasavvuruna ilişkin telakkilerini fikir boyutunda yansıtan yaklaşımları medeniyete ilişkin görüşlerinde kendini göstermektedir.

Medeniyet Anlayışında Hz. Muhammed

Sezai Karakoç’un medeniyet anlayışına genel bir yaklaşımına göre değerlendirildiğine ona göre “Allah’ın yolu tektir; o da İslamdır. Tek başına kendine yeter bir medeniyettir. Saf, katışıksız bir mutluluğun kaynağıdır” (Karakoç, 1989: 281) Karakoç mezkûr ifadelerinden hemen sonra medeniyet anlayışı bağlamında önemli ipuçları vermektedir: “İslam kaç medeniyet hamlesi yapmıştır, bir düşünelim ve geleceği tarihin bu açısından görelim. Medine Medeniyeti temeldir ve başlangıçtır. Sonra Şam ve Bağdat sitelerinin medeniyet hamleleri gelir. Endülüs medeniyeti, İslam medeniyeti içinde başlı başına bir şubedir. Sonra, Hint-İslam, Türk medeniyetleri gelir. Selçuk medeniyeti, Osmanlı medeniyeti, Maveraünnehir medeniyeti birer varyasyondur. Bir de İslam’ın ruhu vardır ki bu medeniyetleri ören, doğuran odur. Çağımızda İslam görünüş bakımından zayıflamış da olsa, İslam ruhu gittikçe daha canlanacak, dirilecektir” (Karakoç, 1989: 282) Düşünürün muhayyilesinde deyim yerindeyse medeniyetin başkenti, Hz. Peygamber’in bir toplumsal inşa olarak Yesrib’i dönüştürdüğü Medine şehri yer almaktadır. Akabinde, Hz. Peygamber’in örneğiyle meydana gelen Medine tecrübesini referans alan medeniyet başkentleri gelmektedir.

Sezai Karakoç, medeniyetin gökyüzüne, öncelikle genel bir peygamber algısı çizerek bulutları toplamıştır. Ardından Hz. Âdem ile şiddetli bir ilk sağanak başlatmış, toprak üzerine mede-

niyetin nüvesi insanı çıkarmıştır. Hemen peşi sıra ikinci sağanak su ile Hz. Nuh'tan gelmiş, üçüncü yağmurda insanoğlu ateşin içinde Hz. İbrahim'le sınanmıştır. Dördüncü evrede Hz. Yusuf ile devlet kuran insanoğlu, Hz. Musa ile yasalarını koymuştur. Altıncı sağanak Hz. Süleyman'ın hikmetleri ile insanlığı refaha erdirirken, fedakârlık noktasında bedel ödemek Hz. Yahya'ya düşmüştür. Son sağanak adeta güneşin habercisi gibi Hz. İsa ile gelmiş, medeniyet yeniden doğuşa şahitlik etmiştir. Artık bu son yağmurun ardından İslam'ın hakikat güneşi, Hz. Muhammed, bir bahar olup açmıştır. Bundan önce gelen bütün sağanaklar, bu baharı hazırlayan birer unsurdan ibarettir. (Koçakoğlu & Demir, 2015: 167)

Karakoç'un şiirleri ve düşünce yazılarında dile getirdiği medeniyet anlayışı bağlamında peygamber tasavvuruna gelince onun tasavvuru eklektik-parçacı algılardan uzak, oldukça özgündür. Hz. Âdem'den Hz. Muhammed (sav)'e kadar gelen enbiyâ hakkında düşüncelerini dile getiren Karakoç'un bir düşünür ve şair olarak peygambere bakışındaki çeşitliliği ortaya koymak bu açıdan önemlidir. Söz konusu eserde Hz. Peygamber'i diriliş Peygamberi" olarak vasıflandırmaktadır: "O, *diriliş peygamberiydi. Tek Tanrı inancının dirilticisi.*" (Karakoç, 2014: 126)

Bir şair, sanatkâr ve düşünce adamı olarak Karakoç için peygamber, yalnızca Allah'ın insanlara gönderdiği bir yol gösterici değildir. O, insanı varoluşunun bir gelişigüzel olmadığı bilincine erdiren bir medeniyet kahramanıdır. Hz. Âdem ile başlayan insanın yolculuğu aslında medeniyetlerin serüveniyle eř zamanlıdır. Sanatçı, bu noktada peygamberleri yeryüzünde medeniyeti inşa eden öncüler olarak görür. Onlar medeniyet ve varlık ideasının temelinde duran hakikat ışığını zamana yansıtır. Bu bağlamda Karakoç'taki diriliş ruhunun asıl öncüleri de peygamberler olacaktır. (Koçakoğlu&Demir, 2015: 123) Karakoç, bu hususu sor-

gülayıcı bir üslupla ele almaktadır: “İslam Medeniyeti, kendini, ilk insandan itibaren başlamış kabul etmek, peygamberleri en yüce makamda görmek ve o güne kadar, temelde vahiy medeniyetinden geçme nice düşünce ve sanat verimini yeniden gözden geçirip kendi özünüle yogurmak suretiyle, hakikatin ve tüm insanlığın medeniyeti halinde vaz etmiş midir? Bugün insanlığın bunca kan, ıstırap ve çile içinde bunalmasının ve gittikçe de ufkunun kararmasının temelinde, bu insanlık medeniyetini kabul etmeyen güçlerin anti-hümanizmi yatmıyor mu?” (Karakoç, 2015c: 57).

Dolayısıyla daha önce ifade ettiğimiz üzere Karakoç’un medeniyet muhayyilesinin merkezine Hz. Muhammed’i koyduğunu ve onun hayatını, örnekliğini ve inkılapçı yönünü insanlığın kurtuluşu için kurucu unsur olarak telakki ettiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte tarihi bağlam itibarıyla Hz. Peygamber’i 23 yıllık risalet dönemiyle sınırlı bir dönemin “tarihi şahsiyeti” olarak değil; bir medeniyetin temelini oluşturacak örneklikte önceki peygamberlerin devamı ve sonuncusu olarak algıladığı sonucuna ulaşabiliriz. Karakoç’un telakkisine göre, tek bir din vardır; o da İslam’dır. İslam’dan kastı ise sadece Hz. Muhammed’in risaletiyle ilgili sınırlı olan bir din değil; ondan önceki peygamberlerin getirdiği ahkamı içeren ve Hz. Muhammed’in de kemale erdirdiği dindir. (Karakoç, 1997: 34).

Karakoç, epistemik teoriler ya da kesinliklerle doğrulama nesnesi olmak yerine insanın ulaşması gereken amaçlara matuf ilkeleri, kıssalarla medeniyet tezini “diriliş” üzerinden inanç ve ikna nesnesi haline getirir. Onun teleolojik tezinin son noktası sürekli ilerleme değil “cennet”tir. Onun medeniyet rüyası, “üzzerinde bütün renklerin bulunduğu güneş kuruşu gibi” olan ve diğer renklerin varlıklarını sürdürdüğü çoğulcu bir yapıya karşılık gelir. Karakoç bu metodu Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I Perde Devrildiği An isimli eserinde yine peygamberlere

refere ederek sembolize eder: “*Nasıl, Hz. İbrahim, hükümdarın tanrılaştığı o çağda sesini duyurmanın, etkisini hissettirmenin yolunu bulmuşsa, nasıl Hz. Musa, firavunun karşısına çıkıp: ‘Ya hakikati kabul edip Allah’ın önünde eğil, ya da bunu yapmıyorsan, Allah’a inanan kavmini bırak da çekip memleketimize gidelim.’* diyebilecek güce ermişse, nasıl Hz. İsa ve havarilerinin mütevazı çalışmaları koca Roma İmparatorluğunu sarsmışsa, nasıl Peygamber Efendimizin kurduğu İslam Devleti, akılları durduracak kadar kısa bir sürede, o günün süper devletleri olan Pers ve Bizans İmparatorluklarının karşısına çıkmış ve onların dev ordularını tarumar etmişse, bugün de, Amerika’da da, Avrupa’da da, Rusya’da da, Japonya’da, Çin’de ve Hint’de, Afrika’da İslam’ın yeniden sesini duyurması, kendisini öz gerçeği ve tüm güzelliğiyle insanoğlunun inanişına sunma imkân ve hakkına kavuşması için bir usul, bir yol aramalı ve bulmalıyız.” (Karakoç, 2008: 10-11) Karakoç’a göre bu doğrultuda yapılması gereken Doğu ve Batıyı bilen idealistler yetiştirmektir. Söz konusu değişim Çağ ve İlham II Sevgi Devrimi adlı eserinde ifade edildiği şekliyle üç perspektifli bir yönelim üzerine kurulur. Birincisi; insanın Allah’a bakışı, ikincisi; insanın kendine bakışı, üçüncüsü; insanın eşyaya bakışı. (Karakoç, 2007: 19-21) Karakoç’a göre bu üçlü kombinasyon içerisinde daha önce kuramadığı uyum ve dengeyi diriliş ruhu çerçevesinde kurabilme imkanına kavuşur. Ruhun bakımı ve dirilişi için de insanın sürekli olarak dirilişi yinelemesi ve tazelemesi gerekir. (Kılıç, 2022: 530-531) Bu açıdan düşünüldüğünde ise bilgi ve bilinci yüksek nesiller yetiştirmenin yanında Hz. Peygamber’in hayatı ve örnekliği yeniden diriliş için ilk müracaat edilecek tecrübe boyutuna karşılık gelmektedir.

Millet Kavramı ve Hz. Muhammed

Sezai Karakoç'un millet kavramının omurgasını ümmet kavramı oluşturmaktadır. Onun ulus-millet düşüncesinden ayırık kan bağından öte İslam kardeşliğini önceleyen böyle bir yaklaşım benimsemesi tesadüf değildir. Ona göre "Bir medeniyetin toplumuna millet denir. Osmanlı Devleti dağıldıktan sonra kurulan suni devletçiklerin akıbeti yaşadıkları kriz bugün ortadadır. Bizim ülkemizde de aynı sorun vardır. Irk esası dahi esas alınsa sınırlarımızın dışında birçok ırkdaşımız kalmıştır. Irk değil de milleti daha geniş anlamda medeniyetin bir toplumu olarak aldığımız zaman, sınırlarımızın dışında kalan büyük topluluklar zaten milletimizin parçalarıdır. Ülkemizdeki Kürt sorununun ve Ortadoğu'da yaşanan bunalımların kaynağında millet anlayışını yanlış tarif yapmamızdandır. Biz Ortadoğuluyuz. Ortadoğu'nun bir parçasıyız. Ayrılmaz bir parçasıyız. Burada büyük bir millet yaşamaktadır. Bu milleti, Türkler, Araplar, Kürtler, İranlılar oluşturmaktadır. Afrikalılarda bu milletin bir parçasıdır. Ve bugün uyanan Afrika, ancak İslam medeniyetinin dirilişi için bir yöneliş bulursa bir kurtuluşa erebilir (Karakoç, 2012: 88). Karakoç, aynı soydan gelenlerin veya bir başka sebeple aralarında yakınlık bulunanların muhaliflere karşı birlikte hareket etmelerini sağlayan dayanışma duygusu olan asabiyete karşı çıkarak Hz. Peygamber'in inşa ettiği İslam kardeşliği ve Müslümanların dayanışmasını esas alan ümmet anlayışını savunmaktadır.

Kur'an'da bütün insanların, Hz. Âdem'in soyundan geldiği iddiasının, sadece bir mit olmadığını; onların din karşısında, hak ve sorumluluklar bakımından eşit düzlemde ele alındığına dikkat çekmektedir. Karakoç Kur'an terminoloji ışığında "İslam milleti ve küfür milleti" diye ikili bir millet anlayışının varlığına vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede kendi millet anlayışında ırk, kan, renk, dil ve gelenek gibi farklılıkları inkâr etmediğini; mille-

tin meydana gelişinde, ortaya çıkışında esas faktörün inanç, şuur, irade ve ortak gelecek ülküsü gibi kavramların olduğunun altını çizmektedir. *“İslam Medeniyeti, ırk olarak sadece Araçların ortaya koydukları bir medeniyet değil, Arap, Acem, Türk ve daha birçok ırkın İslam ruhunu ruhlarına geçirmiş olarak ortaya koydukları ortaklaşa bir medeniyettir”*. Karakoç, milleti tarihsel tecrübeyi de hesaba katarak Kur’an ile temellenen soyut kavramsal bir düzlemde ele almaktadır. (Aytekin, 2019: 278)

SONUÇ

Sezai Karakoç, yazılarında ve şiirlerinde, medeniyet muhayyilesinde, Hz. Peygamber’i merkeze alan bir anlayışla insanoğlunun yaşadığı varoluşsal sorunların ancak vahyin aydınlığında ve üsve-i hasene olarak Hz. Peygamber’in örneğinde çözüme kavuşacağını savunmuştur. Hz. Peygamber’i enbiyâ kuşağının son temsilcisi, mübeşşir ve nezîr sıfatıyla “hâtemü’l-enbiyâ”, hayatın içinde ve medeniyet ufkunda İslam ümmetinin önderi, “ebedi model” olarak telakki etmiştir.

Onun peygamber tasavvuru tarihi ya da nostaljik değildir. Hz. Peygamber’in sünnetini hayatın merkezine alan, bunu yaparken de Hz. Peygamber’i ve örneğini tarihsel bir zeminde değil; bugünün dinamiklerini göz ardı etmeyen bir yaklaşımla ele alma vardır. Medeniyetin varlığı, millet yani ümmetin varlığı geçmişte nasıl Hz. Peygamber’in önderliğinde ve örneğinde vücuda gelmişse bugün yine diriliş aynı kaynaktan beslenerek meydana gelecektir. Gençliğin, yediden yetmiş herkesin; özü, mayası ancak ve ancak Hz. Peygamber’in örneği ve önderliğinde hakiki bir karşılık bulacaktır.

Belki de Karakoç’un peygamber tasavvurunu en iyi ifade eden perspektif: “Gerçeklik tadılır, tasavvur edilemez” mucibince bir anlayıştır.

KAYNAKÇA

Aytekin, A. (2019). Sezai Karakoç Metinlerinde Millet Söylemi, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 12 (25) , 267-285 .

Bozkurt N. “Mescid-i Aksâ”, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mescid-i-aksa>

Dere, L. & Habil Şentürk, H. (2021). Sezai Karakoç’un Kişiliği ve Dini Hayatı Üzerine Psiko-Biyografik Analizler, Türk Din Psikolojisi Dergisi, (3) 39-57 .

Demirci, M. “Hakikat-i Muhammediyye”, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hakikat-i-muhammediyye>

Erdoğan, M. Sezai Karakoç’un Şiirinde Peygamber Sevgisi, <https://dirilisyazilari.wordpress.com/2007/01/11/sezai-karakocun-siirinde-peygamber-sevgisi/>

Karadağ, A.Y. Yedi İklim Dergisi: Üstad Sezai Karakoç’a Armağan, (368), s. 253-254.

Karakoç, S. (1989). Günlük Yazılar II- Sütun, Diriliş Yay.

Karakoç, S. (1997). Sur, İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2007). Çağ ve İlham II Sevgi Devrimi. İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2008). Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I Perde Devrildiği An, İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, Sezai (2012). Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği (4. b.). İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2013a). Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku, İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2013b). Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Öte-

si III Doğum Işığ, İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2014a), Yitik Cennet, Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2014b). Gün Doğmadan, İstanbul: Diriliş Yay.

Karakoç, S. (2015). Gün Saati Günlük Yazılar IV, İstanbul: Diriliş Yay.

Kılıç E.,(2022)., Yitik Cennet: Ütopya mı Gerçek mi? Düşüşten Dirilişe Sezai Karakoç'ta Medeniyet Meselesi, Eskiye, (47), 517-539.

Koçakoğlu, B, Demir, A. (2015). Sezai Karakoç'un Peygamber Tasavvuru, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi , (34) , 123-170.

Okay, H. & Aktan, M. F. (2021). Sezai Karakoç'un Şiirlerinde Hz. Muhammed Algısı . RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi , (23) , 544-557.

Özdemir, M. (2007). Siyer Yazıcılığı Üzerine, Milet ve Nihal, 4 (3), 129-162.

Uzun, M.İ. "Muhammed", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhammed#12-turk-edebiyati>

Yavuz, S.S. "Mi'rac", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mirac>;